

K. J. ERBEN - J. VRBKOVÁ

NEVĚSTY

Mladé dívky sedí pospolu a sní: brzy se stanou zářivě bílými nevěstami a poté už je čeká jen krásná budoucnost! A matce/Matce nezbývá nic jiného, než snění dívek s láskou, nadějí i strachem pozorovat.

Motiv viny a trestu je však u Erbena oblíbený – a tresty bývají kruté...

Inscenace má tři dějství:

1. Dospívání (autorská část s motivem Erbenových nevěst)
2. Štědrý den
3. Svatební košile

INSCENAČNÍ TÝM

Scénář a režie: Jitka Vrbková podle balad Karla Jaromíra Erbena
Hudba: Jan Kyncl
Choreografie: Kristýna Kučerová, Jitka Vrbková
Scéna: Jitka Vrbková, Kateřina Dvořáková, Alice Šindelářová
Kostýmy: Kateřina Dvořáková, Alice Šindelářová

OBSAZENÍ

Mužská kapela

Saxofon: Jan Kyncl
Mandolína: Vít Karlas
Baskytara: Vít Kyncl
Bicí: Štěpán Kyncl
Violoncello: Vojtěch Vrbka

Nevěsty

Šťastná nevěsta: Eliška Vrbková
Nešťastná nevěsta: Hana Bartoňová
Duchova nevěsta: Monika Pekařová a
Kristýna Kučerová

Ženichové

Šťastný ženich: Martin Polišenský
Nešťastný ženich: Antonín Měkota
Čekající ženich: Martin Kříž

Matka: Zuzana Procházková
Cizinec: David Tchelidze

Premiéra: 2. 4. 2022, Zóna nezávislého umění CO.LABS, Brno

DIVADLO ALDENTE

Jsme divadlo, kde se setkávají mladí herci a autoři s Downovým syndromem a profesionální divadelníci bez handicapu. V tomto spojení (dialogu) vidíme šanci vytvářet profesionální inscenace se svěbytnou divadelní poetikou. Máme za to, že lidé s Downovým syndromem mají ojedinělé vidění světa a specifické performativní dovednosti.

Společně jsme tu od toho, abychom se vzájemně obohacovali a spojili naše životní zkušenosti a náš osobní pohled na svět v něco, co bude přesahovat každého z nás.

Najdete nás na www.divadloaldente.cz

Podpořit nás můžete také na darujme.cz

Inscenace vznikla v koprodukcí se zónou nezávislého umění Co.Labs jako projekt kreativního učení podpořený grantem Národního plánu obnovy.

Činnost Divadla Aldente je finančně podporována statutárním městem Brnem.

B | R | N | O |

Úsměvy

MINISTERSTVO
KULTURY

NÁRODNÍ
PLÁN
OBNOVY

Financováno
Evropskou unií
NextGenerationEU

MŮJ ERBEN

Erbenovo dílo trůnilo v rodičovské knihovně v podobě mohutného a tlustého svazku se zlatistou obálkou. Když mi z něj maminka četla, držela jej opatrně a s úctou, která se přenesla i na mě.

Erbenovy básně jsem jako žák třetí obecné dostal darem coby brožuru vydanou pro školy. Působily strašně přísně. Dívka ve Svatebních košilích si hříšně posteskla, že bez milého nechce žít, a on se vrátí, jenže jako mrtvý, který ji táhne do hrobu.

Pochybnosti vznikly, když jsem v prvním ročníku filozofické fakulty narazil na Nerudovu polemiku s Erbenovým Vodníkem: matka neopouští děti, ač je otcem zlý pán vodní říše. Začal jsem se přít se Záhořovým ložem – zločinec se měl přiznat a přijmout trest, ne se po léta o samotě modlit.

Spor pokračuje dodneška. Vzrušuje mě, protože Karel Jaromír Erben byl velký tvůrce. Tak se pro mě stal skutečně nesmrtelným.

Milan Uhde

JÁ A ERBEN - NAŠE SHODY A ROZCHODY

Přibližně měsíc před premiérou jsem se setkala s významným dramatikem Milanem Udem a vedla s ním rozsáhlý rozhovor o Erbenovi: překvapilo mne, že byl k Erbenovi značně kritický, ovšem s dovětkem, že „on se pře jenom s velkými básníky,“ takže jeho kritika pramení právě z toho, že je Erben velký básník.

Milan Uhde mne inspiroval k vlastním úvahám o vztahu k Erbenovi – Erben totiž „trůní v pozlaceném obalu“ v našich myslích jako nedotknutelný básník. Kdo z nás se odváží stoupnout si a zakřičet: „Dost! To je moc kruté!“

Erben pochází z devíti dětí; dospělosti se však dožily jen dvě. Předčasně zemřela i jeho první žena a tři z jeho dětí. Sám měl vadu řeči, která mu znemožnila učitelské povolání. Bolest jeho vlastního osudu se tak možná promítla i do jeho balad...

... My tu ale nejsme od toho, abychom analyzovali minulost – my jsme tu od toho, abychom se na balady podívali dnešními očima.

A pokud tak učiníme, s překvapením zjišťujeme, že jsou i přes veškeré dobové realie nesmírně současné. V jejich středu téměř vždy stojí (trochu atypicky) žena – co je ale ještě více atypické, je to vždy žena z masa a kostí, tedy žena se svými tužbami, slabostmi i silou... Je to dcera, matka nebo mladá dívka. Není to ctnostná jeptiška nebo neřestná poběhlice. V Erbenových baladách jsou zkrátka skutečné ženy. Proto jsou nám blízké, proto se v nich můžeme najít...

Co naopak zůstává zakořeněné v 19. století, je všudypřítomná pověřivost – ovšem způsob, kterým Erben kombinuje katolickou víru a pohanské pověry, provokuje a fascinuje. Jakkoli

dnes tehdejší pověrám nevěříme, balady nám je sugerují natolik autenticky, že jim propadneme též. Jak se v tom ale vyznat? Jednou uvěří dívky pohanské pověře, že na Štědrý den mohou v jezeru vidět svoji budoucnost, a zcela proti katolické morálce se o tuto věštbu pokusí a jsou za to potrestány. Jindy však dívka neposlechne jinou pohanskou pověru („pátek nešťastný je den“) a čeká ji za to trest. Má se tedy pověrám věřit, či nikoli? Kde je hranice mezi pověrami „zlými pohanskými“ a „pravdivými křesťanskými“?

I kdybychom znali odpověď na tuto otázku, stále bez dechu hledíme na to, jak neúměrně velký trest dostávají hrdinky za poměrně malá provinění... Ukruťnost osudů mě v pubertě fascinovala. „Hlavička bez tělíčka a tělíčko bez hlavy“ byl můj oblíbený obraz. To ale skončilo s příchodem mých vlastních dětí: část mistrovských balad je tak pro mne alespoň na nějakou dobu pohřbená v těch zlatých deskách, do kterých (uznávám!) právem patří...

Kde jsem ovšem Erbenovi nechtěla odpustit jeho krutost ani za dob svého mládí, je Svatební košile: dívce zemře otec, matka, bratr, sestra. Její milý odejde do ciziny a ona se modlí k Panně Marii:

*„Milého z ciziny mi vrať,
Aneb můj život náhle zkrat!“*

To, co Erben interpretuje jako rouhání, považuji za otevřenou a upřímnou diskusi s Bohem, ve které mu dívka přiznává svoji slabost. Ráda bych se Erbena zeptala, proč Ježíš mohl prohlásit „Bože můj, proč jsi mne opustil?“, zatímco pouhá dívka bez „Božských genů“ nikoli? Svatební košile se tak jednoznačně zařazuje do žánru hororu. Doplňuji – bravurně napsaného hororu. Erben je mistr zkratky a dokáže děj, který by jiný literát vypisoval v několika odstavcích, sdělit v několika málo verších. Navíc maximálně dramatických.

Pro mne však tematický potenciál Svatební košile dalece přesahuje pouhý horor a předalece přesahuje motiv „rouhání“ (který tam dle mého mínění ani není přítomen). Zásadní otázka zní: kdo je ten milý, který přijde pro dívku? Musí to být skutečně její zemřelý přítel? Nemůže to být zkrátka nějaký záhadný cizinec, kterému dívka snadno uvěří a podlehne?

A zde možná přichází moment, kdy mi s Erbenem pomohli naši herci s Downovým syndromem: jsou ve věku, kdy touží po lásce a po svatbě a mají krystalicky čistou víru v obé. Jsou ale snadno zranitelní a snadno manipulovatelní. Při sledování dokumentárního filmu „V síti“ Barbory Chalupové a Víta Klusáka o internetových sexuálních predátorech se mi tajil dech, protože jsem si velmi dobře uvědomovala, jak snadnou obětí by naši herci mohli být. A snadnou obětí by samozřejmě pro svoji upřímnou naivitu mohli být i v běžném životě.

A tak pokud se těšíte na herce s bílým pudrem a chybějícími zuby, který jako mrtvola zavolá na dívku „Hoj má panenka tu jsem již!“, pak vás asi zklameme: hned na začátku mi bylo jasné, že muž, který se v noci přijde oženit s dívkou, musí být krásný, milý a přitažlivý; rozhodně mu nesmí chybět zuby, nesmí mít bílou paruku ani namalovanou kostru na kostýmu. Zas tak důvěřivá není žádná dívka, ani ta s Downovým syndromem!

Jitka Vrbková

NEVĚSTY DIVADLA ALDENTE OČIMA HERCŮ

Uvidíte svatbu, smrt a uslyšíte kvalitní text.

Prožijete smutek, radost a lásku. Uvidíte zvyky a tradice.

Bude tam pěkná atmosféra, dobrá kapela. Přijďte rozvinout své emoce!

Hana Bartoňová, herečka

Bude to zajímavý a taky zamilovaný. Bude tam zamilovaná láska a taky trochu mrtvá láska a trochu lákání. A taky tam budou krásný písničky.

Antonín Měkota, herec

Drásavé míjení...

Je to pro mě osobní a týká se mě to.

Jan Kyncl, skladatel

Přijďte na Nevěsty, je tam spousta lásky a víc hororů a bude to super.

Monika Pekařová, herečka

Jde o prostor mezi něčím. Mezi dvěma.

Jako když něco má sedět a ono to nesedí.

Kristýna Kučerová,
herečka a choreografka

Nevěsty jsou super, jsou tam pro mě čtyři nevěsty Hani, Krista, Moni a Eli.

My jsme jako kapela, vytvoříme, co by se vám líbilo.

Martin Polišenský, herec

Dvojitý mord.

Mužská energie a síla propojená s ženskou něžností a mystičnem.

Kateřina Polišenská, divačka

DOVĚTEK

Přestože prvotní impuls k hledání tématu pramenil z toho, jací jsou naši herci a co prožívají, postupně všichni členové inscenačního týmu (ať už mladí, středního věku, s chromozomem navíc či bez něj) zjišťovali, že Erben v sobě nese témata, která rezonují v nás všech.

Jedna z otázek, na kterou každý odpovídá jinak a která je velmi osobní, zní: Kdo je pro tebe ten cizinec?

Cizinec nemusí být ani muž, může jít o metaforický obraz něčeho, po čem toužíme a nevidíme nebo nechceme vidět nebezpečí, která přináší.

„Cizinec“ je někdo/něco, co nás donutí obléknout si v noci plášť a vydat se na strastiplnou cestu. A třeba na konci nebude vůbec hřbitov. Kdo ví?